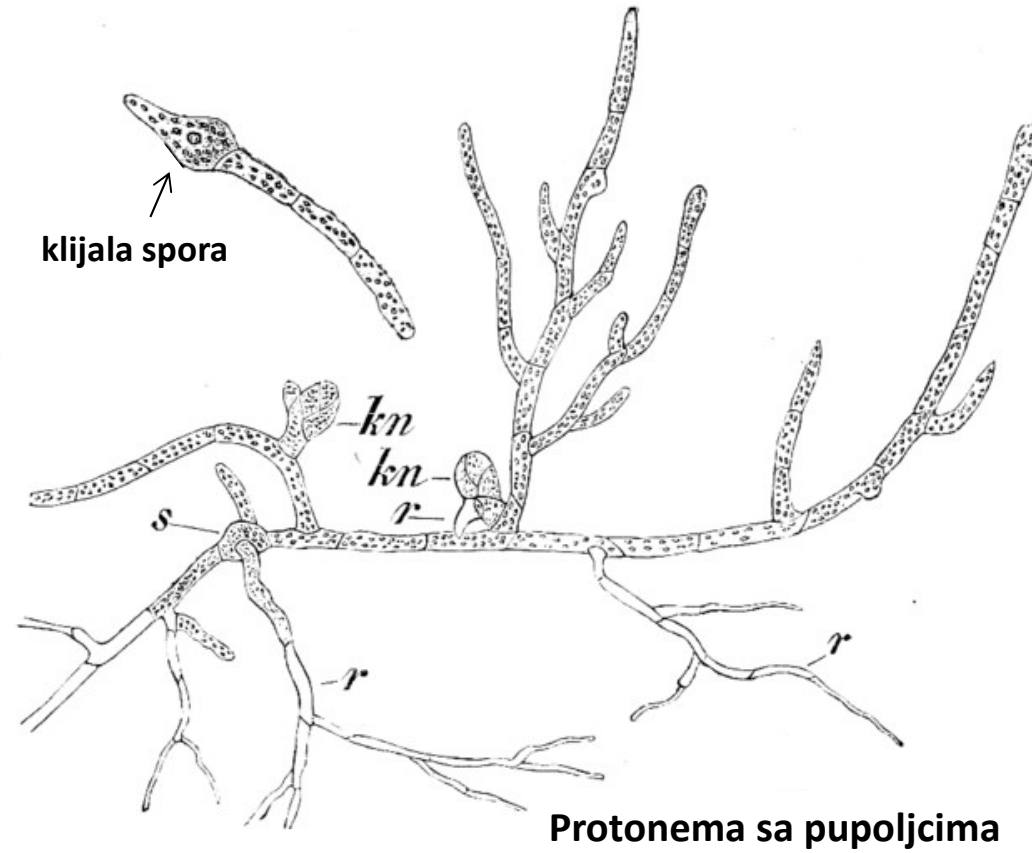

MAHOVINE

- Dominacija gametofit generacije
- Protonema, sporogon, kolumela...
- Talusoidne, listolike
- Rizoid= korjenčić (jednoćelijski, višećelijski), kauloid= stabaoce, filoid= listovi
- Epidermis, kutikula, stome
- Leptoide, hadroide ... (izostaju iz rizoida!)

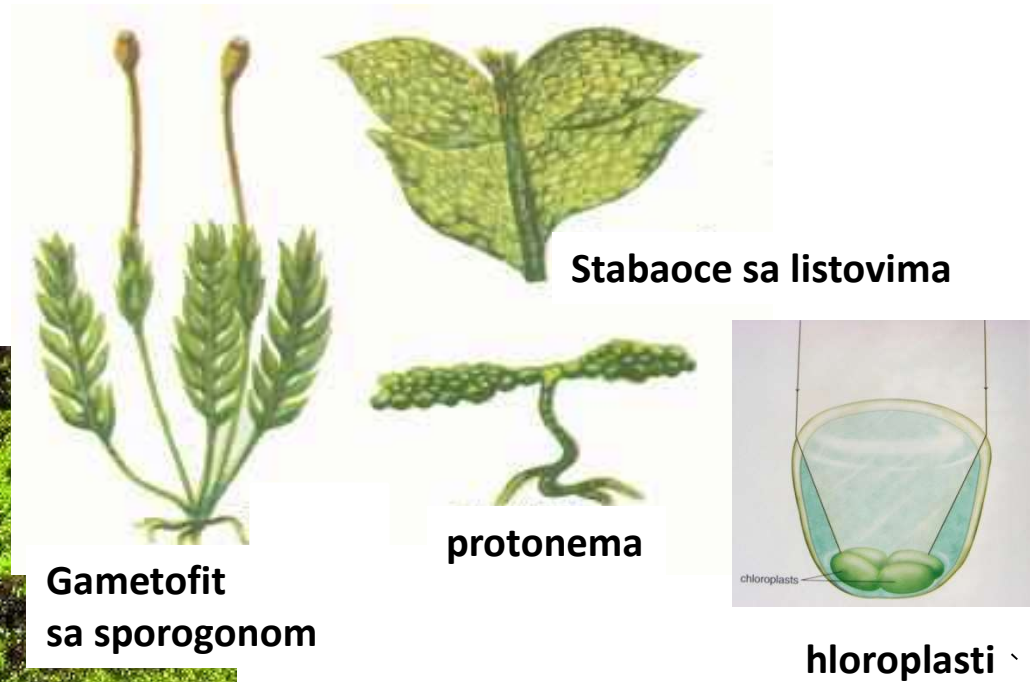
Protomena *Funaria hydrometrica*

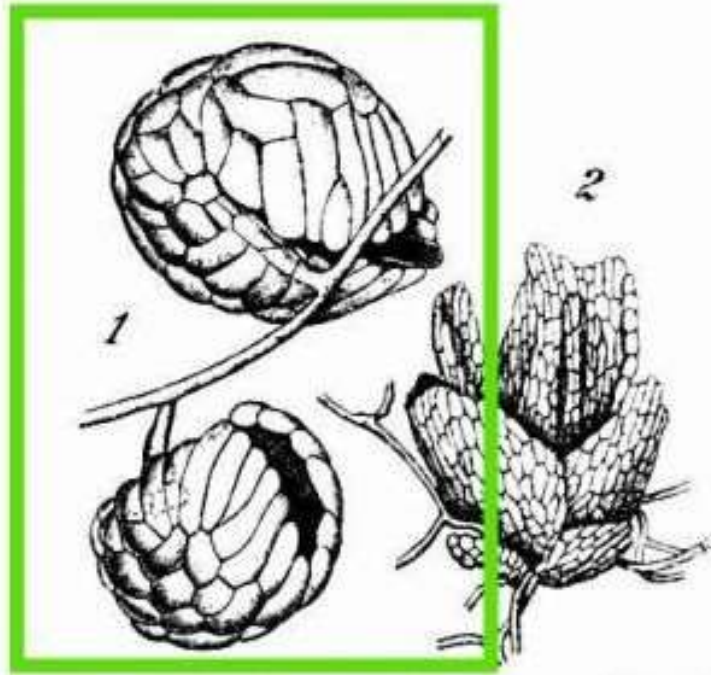
S- spora, kn- pupoljak, r- rizoid

Primarna, sekundarna protonema

Protonematične mahovine

Schistostega pennata

1- *Buxbaumia aphylla*- protonema sa dva muška gametofita

2- *B. indusiata*- protonema da dva ženska gametofita

Buxbaumia aphylla- sporofit

Klasifikacija

- Anthocerotidae

- Bryidae

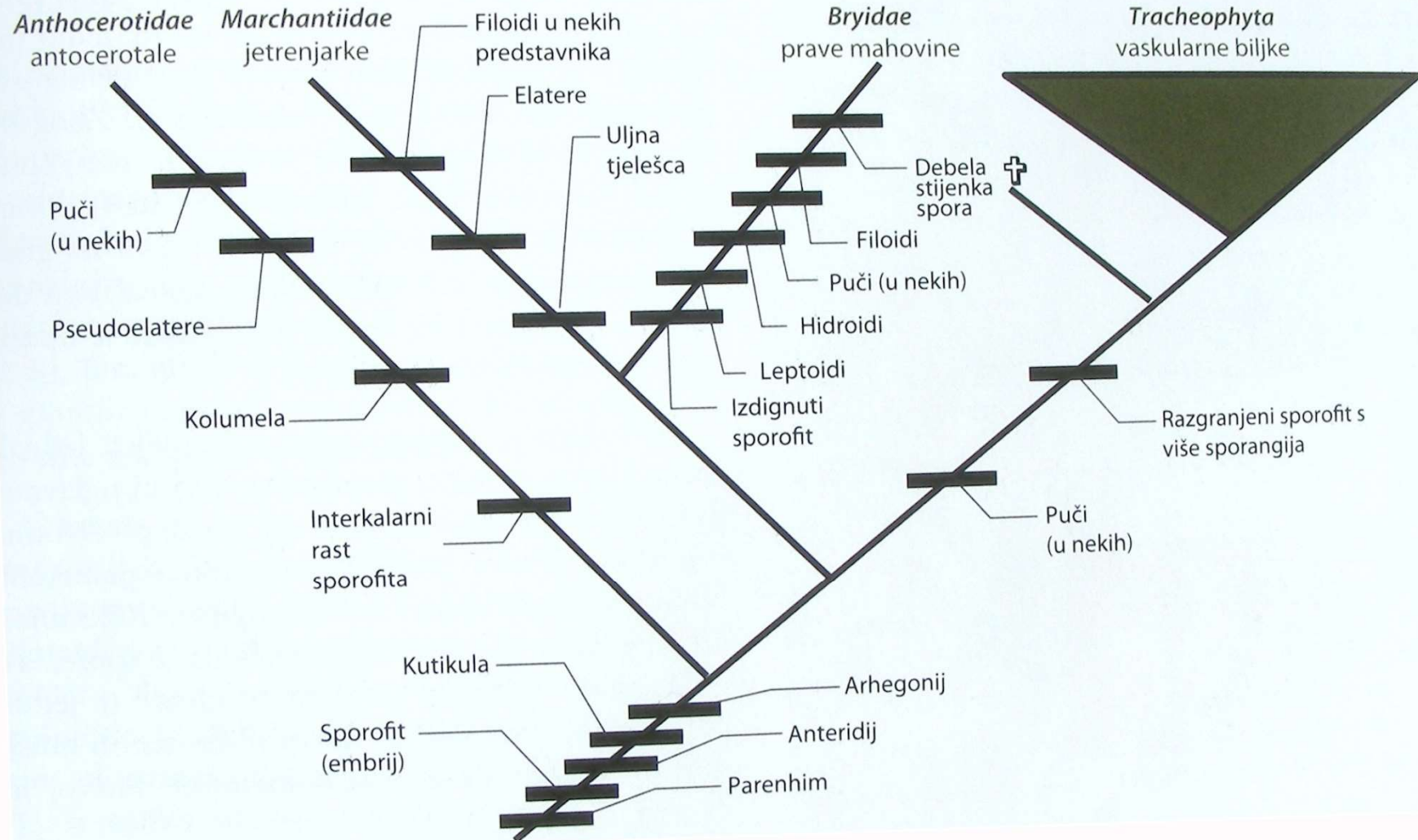
- Marchantiidae

razred *Equisetopsida* (Embriophyta, kopnene biljke)

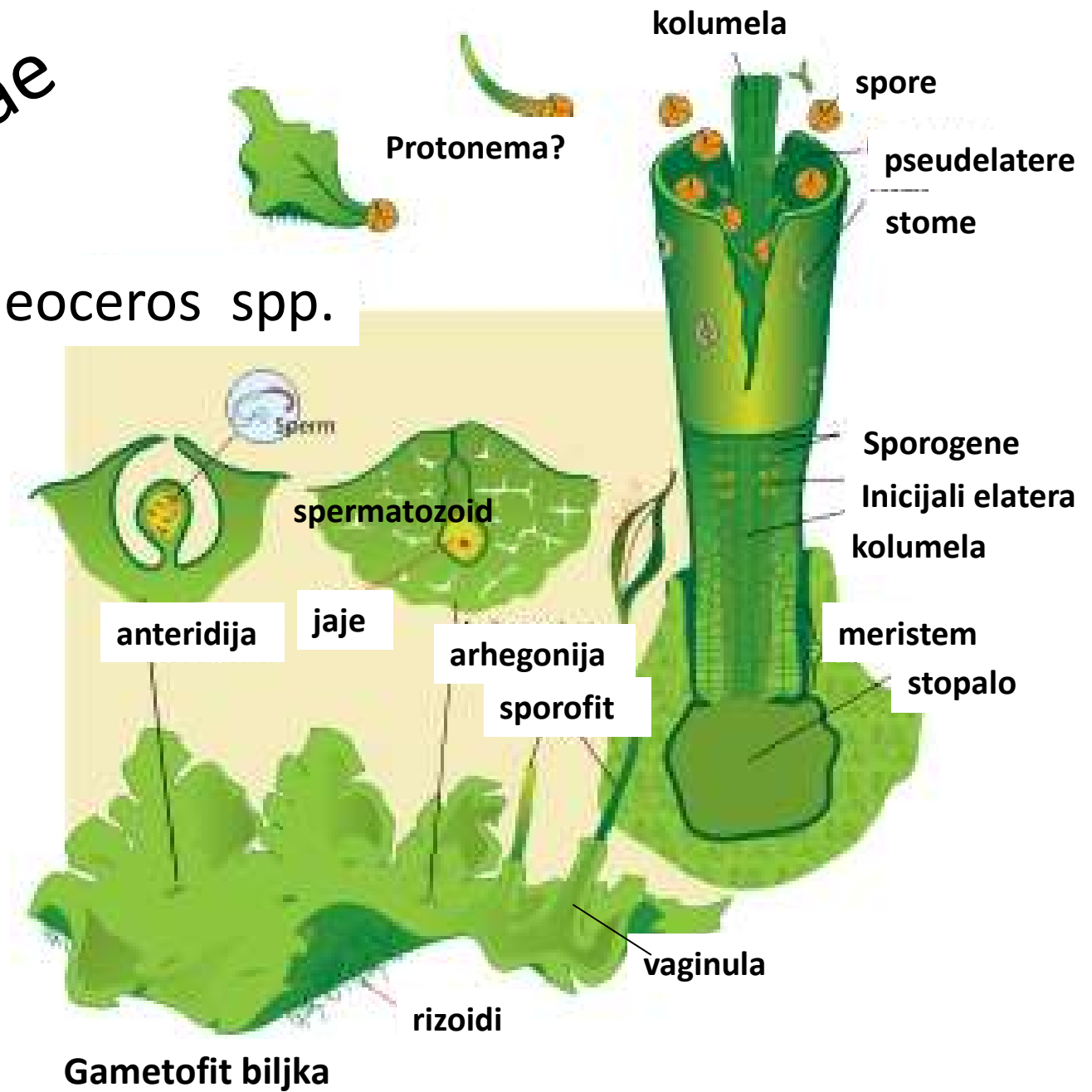
Monosporangiophyta (Bryophyta s. l.)
mahovine, biljke bez provodnog sustava, s jednim sporangijem

Polysporangiophyta
biljke s provodnim sustavom i više sporangija

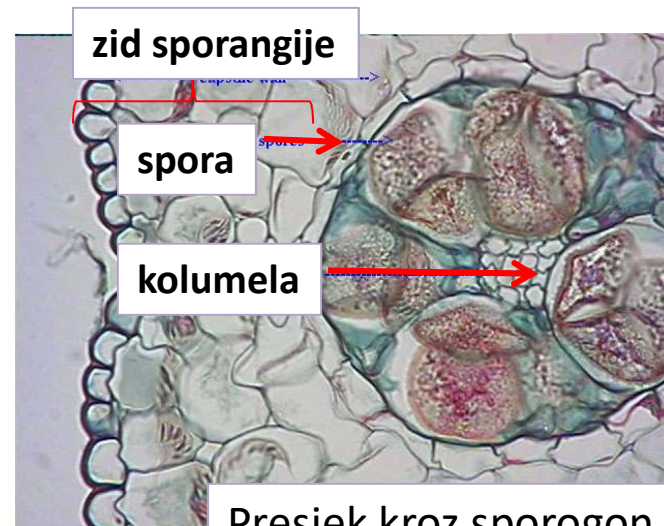
Anthocerotidae

Phaeoceros spp.

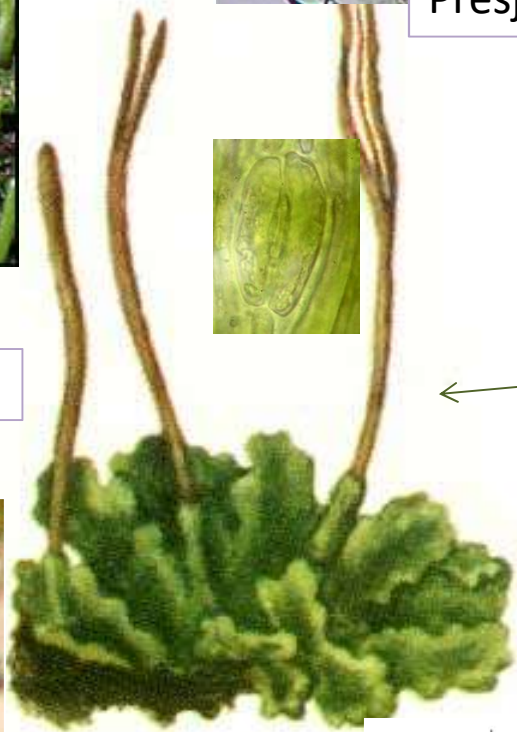

Phaeoceros publiculosus
 Notothyladaceae
 Anthocerotales

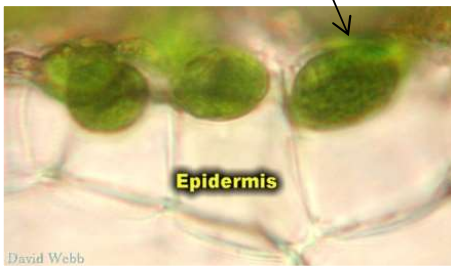
Presjek kroz sporogon

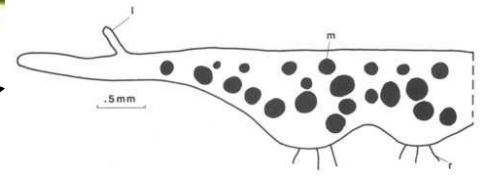
Sporogon sa stomama i meristemskih tkivom u osnovi

gametofit

Krupni hloroplast

Mucilagene šupljine sa Nostoc spp. ili drugom cijanobakterijom

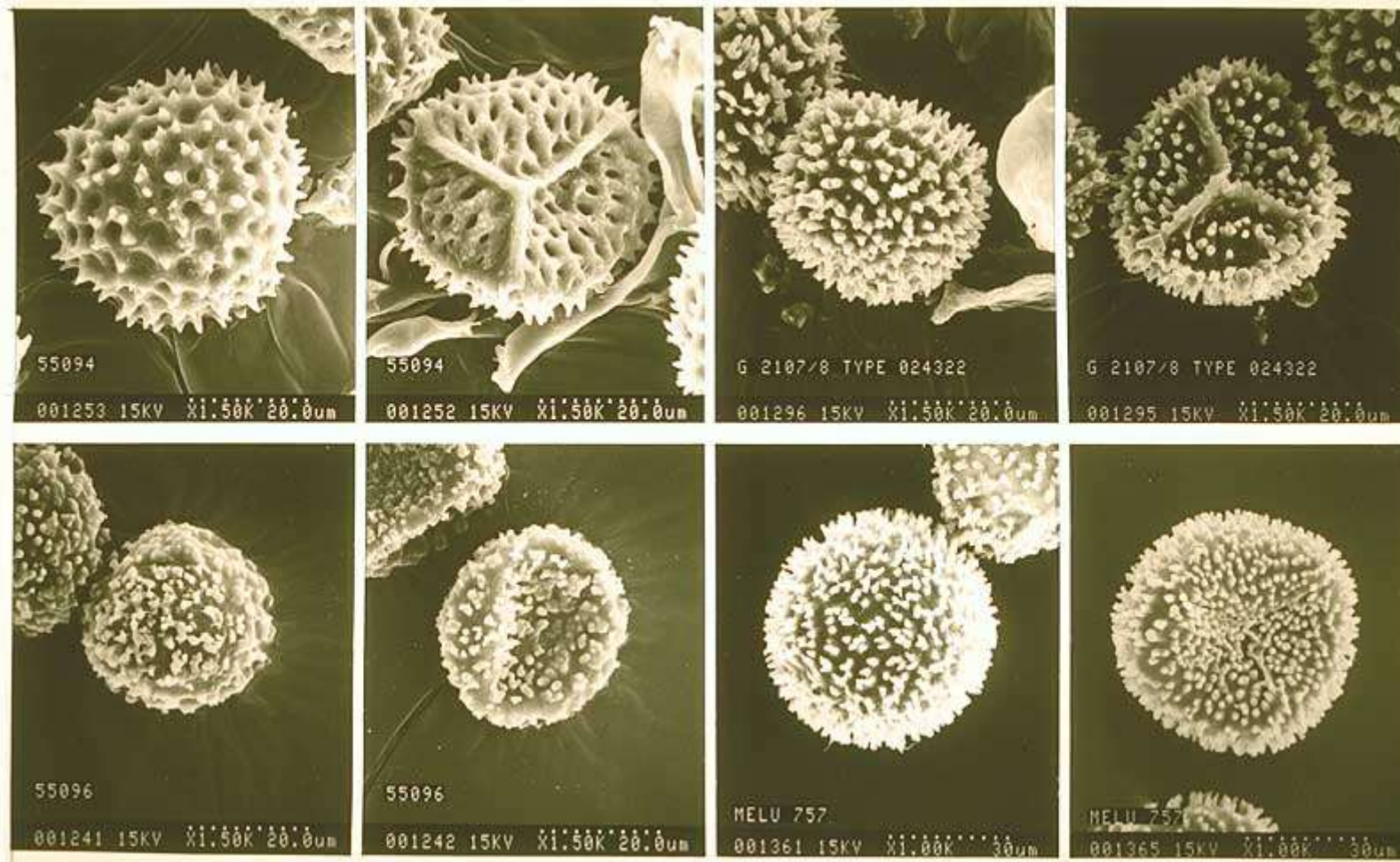
Leiosporoceros
Leiosporocerotaceae
Anthocerotales

*Tip spora,
symbiontski
Nostoc*

Anthoceros
Anthocerotaceae
Anthocerotales

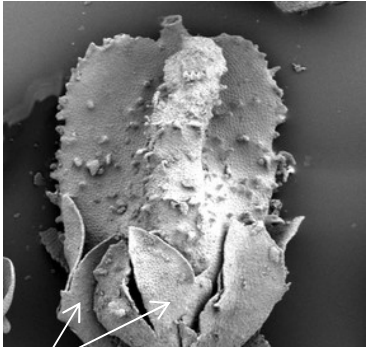
Tipovi spora kod Anthocerotidae

Marchantiidae

gametofori

Perijant koji obavija sporogon

Talusna forma

amfigastrije

Listolika forma

Frondozne- talusoidna forma
Foliozne- listolika forma

- o. Marchantiales
- o. Sphaerocarpaceles
- o. Metzgeriales
- o. Jungermanniales

Scapania spp.

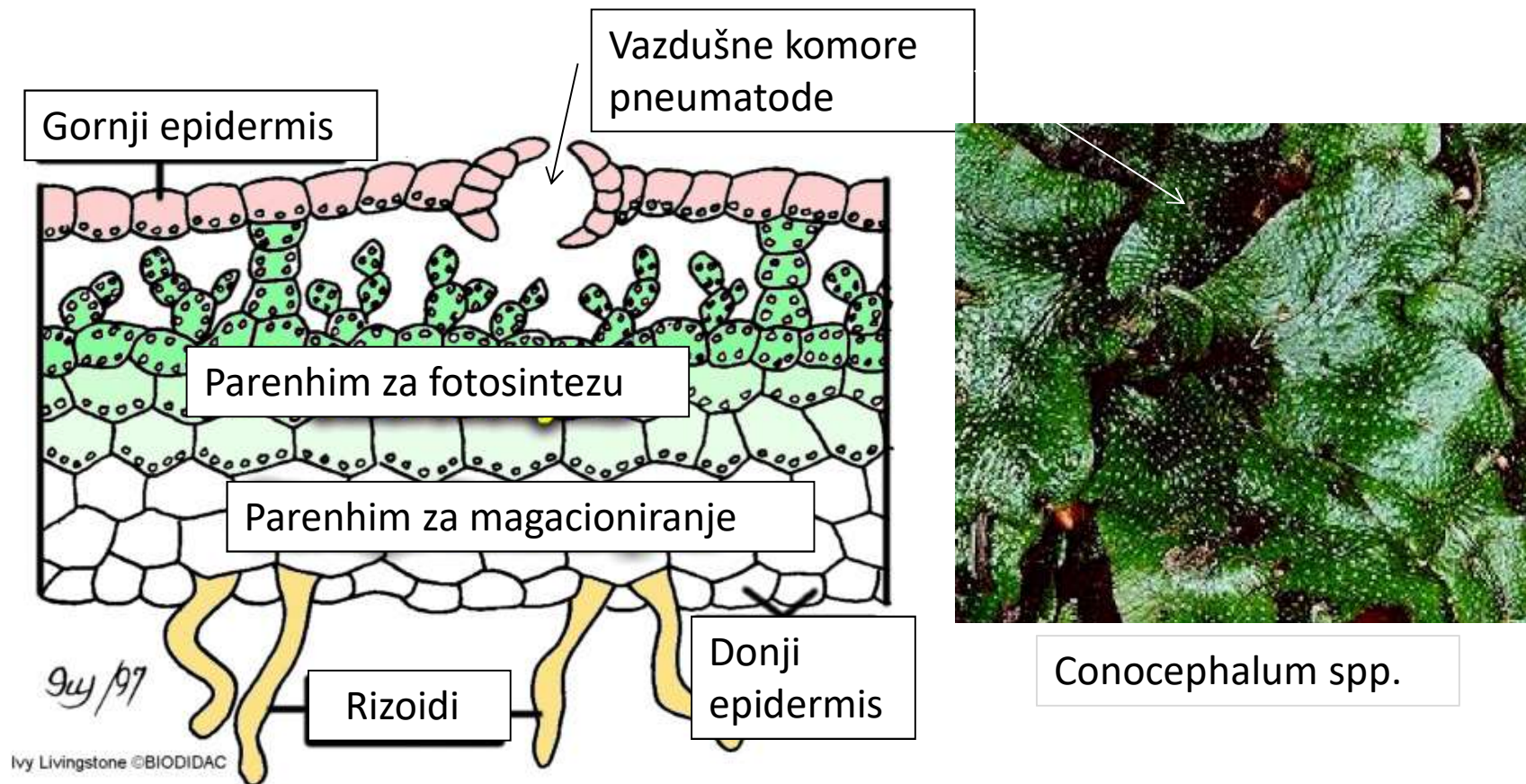
Sphaerocarpos sp.

Riccia sp.

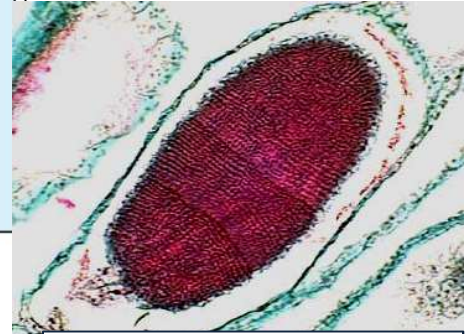
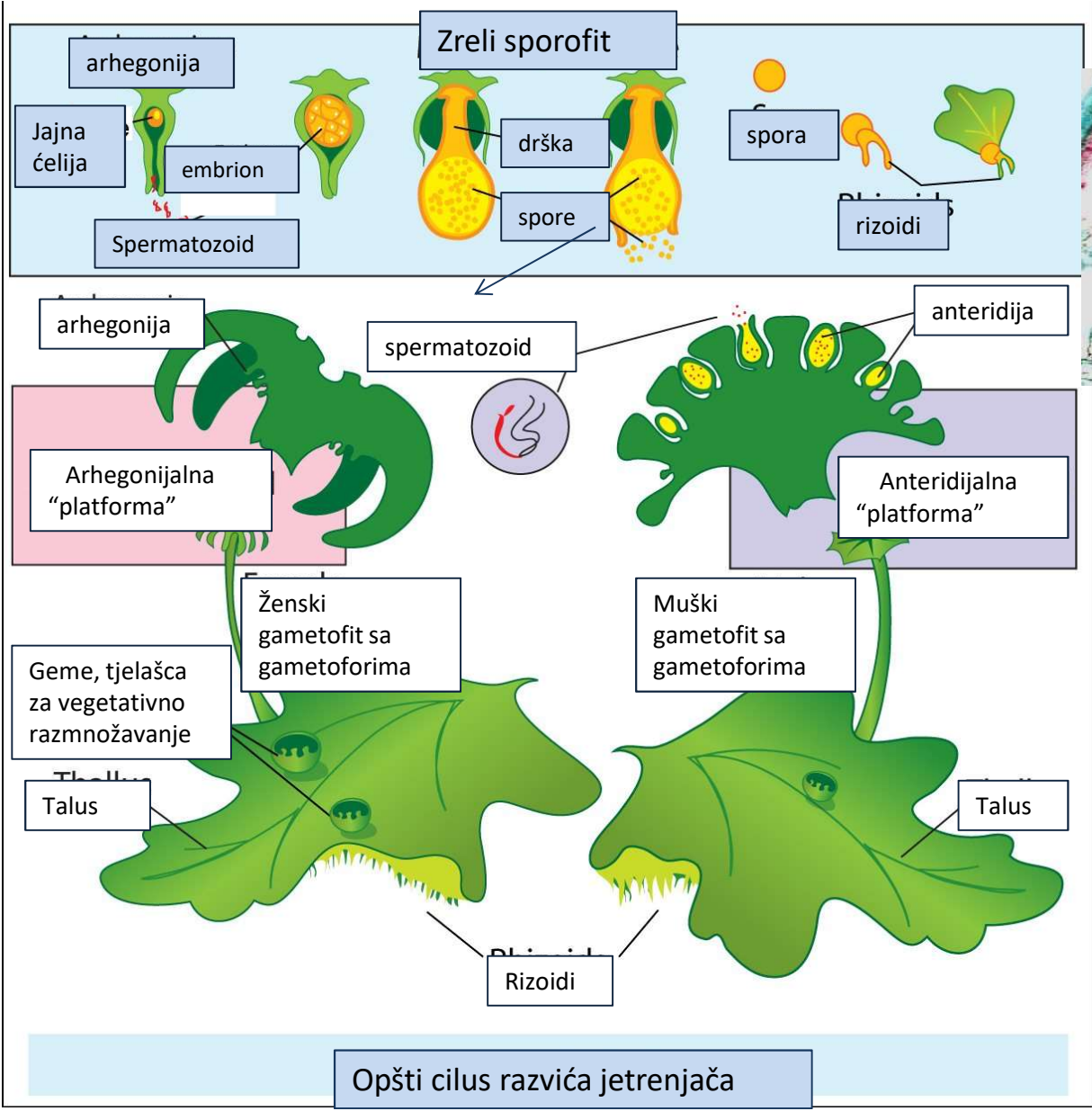
Red. Marchantiales

- Isključivo talusoidne jetrenjače, sa prilično kompleksnom građom gametofita, koji po pravilu nosi gametofore (arhegoniofore i anteridiofore)

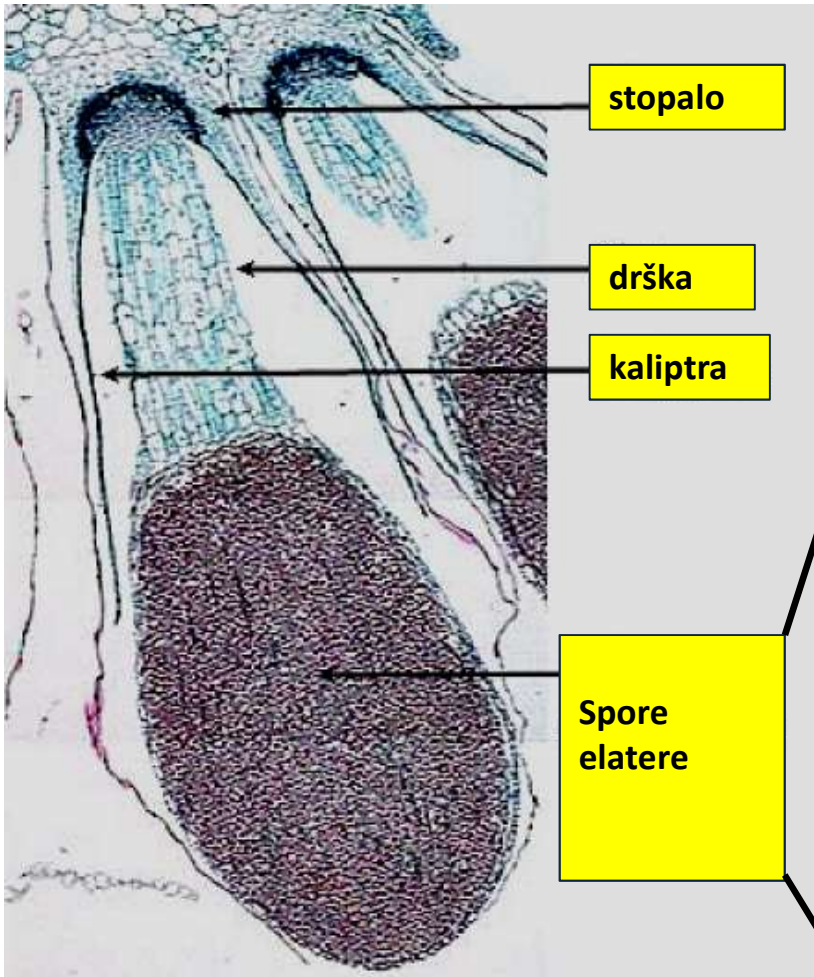

Presjek kroz arhegoniju-
histološki preparat

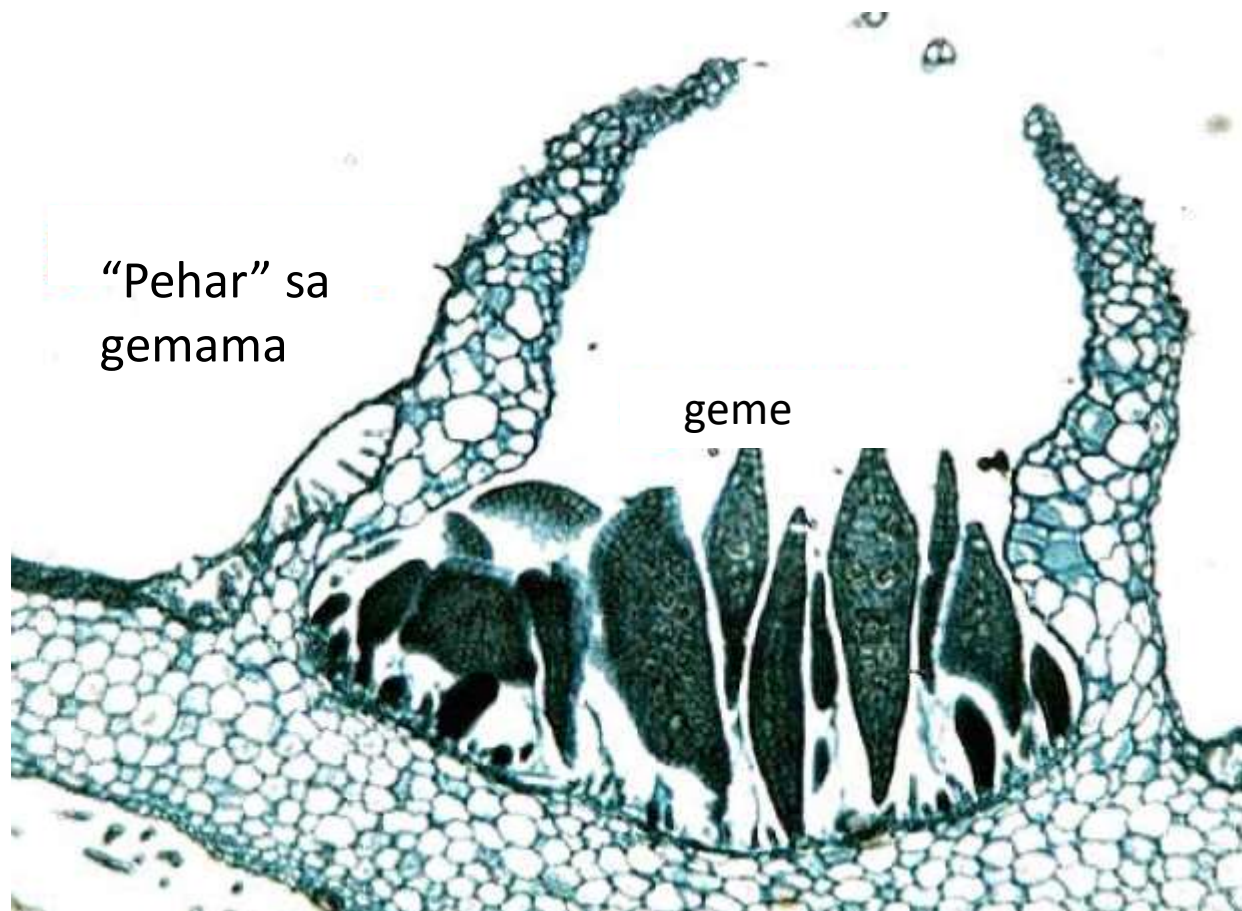

Presjek kroz anteridiju-
histološki preparat

Zreli sporofit

Vegetativno razmnožavanje ...

Predstavnici ....

Fam. Ricciaceae

(pneumatoda nema ili su zakrčljajle,
sporogon nema ovoj)

Riccia sp.

Fam. Marchantiaceae

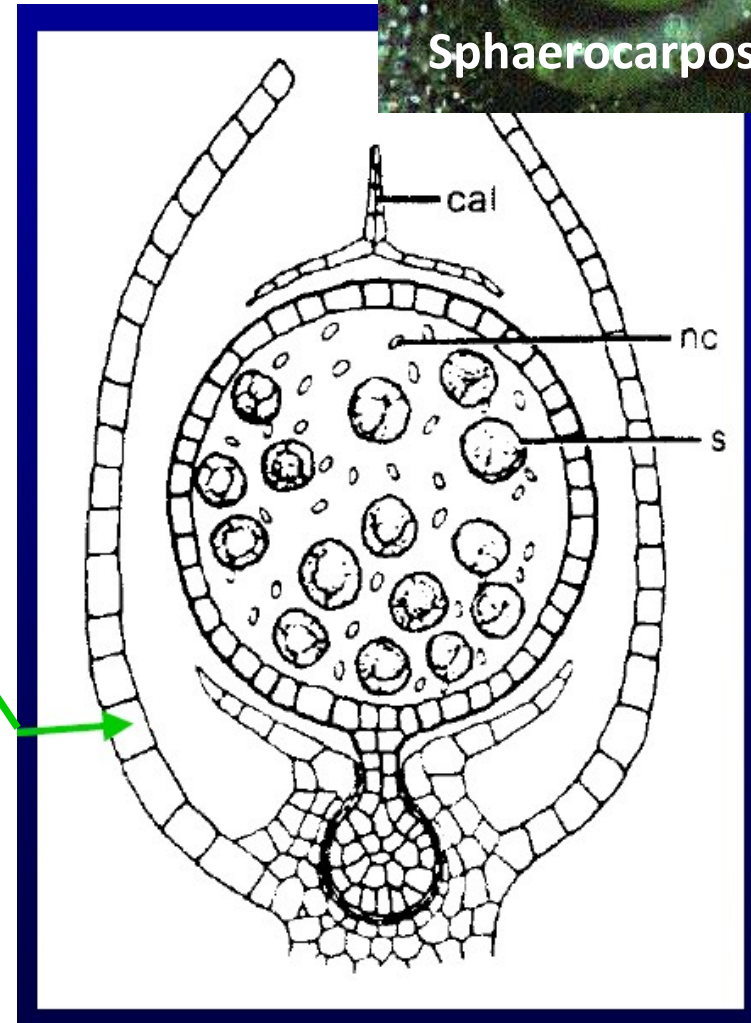
(pneumatode postoje, sporogon obično
sa ovojem)

Preissia quadrata

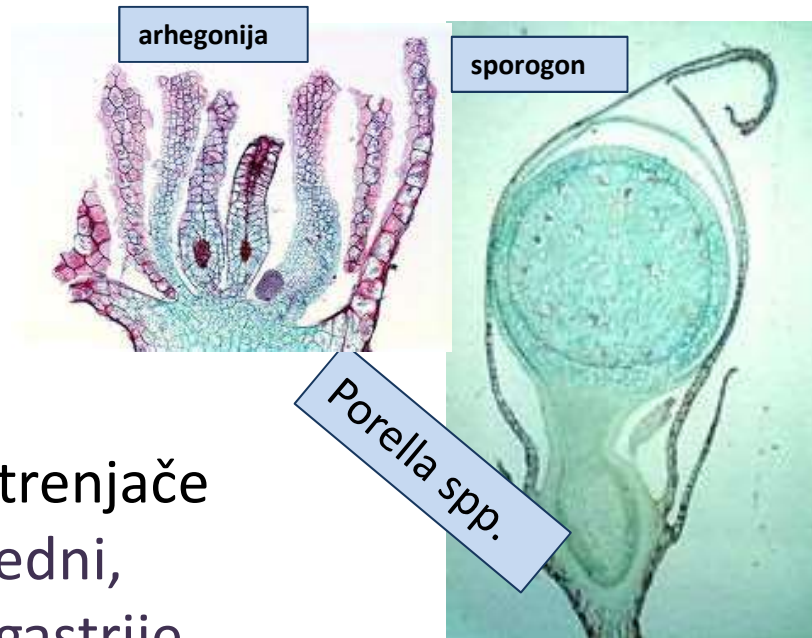
Red. Sphaerocarpaceae

- Frondozne mahovine
- “Flašolike” jetrenjače (reproduktivne strukture zatvorene u flašolikim involukrumima)
- Elatere nedostaju, ali prisutne “ćelije pomagačice”

cal- kaliptra, nc- ćelija pomagačica, s- spora

Red. Jungermanniales

- Foliozne jetrenjače
- Listovi dvoredni, prisutne amfigastrije
- Perijant prisutan, sporogon uglavnom na dršci
- Elatere prisutne

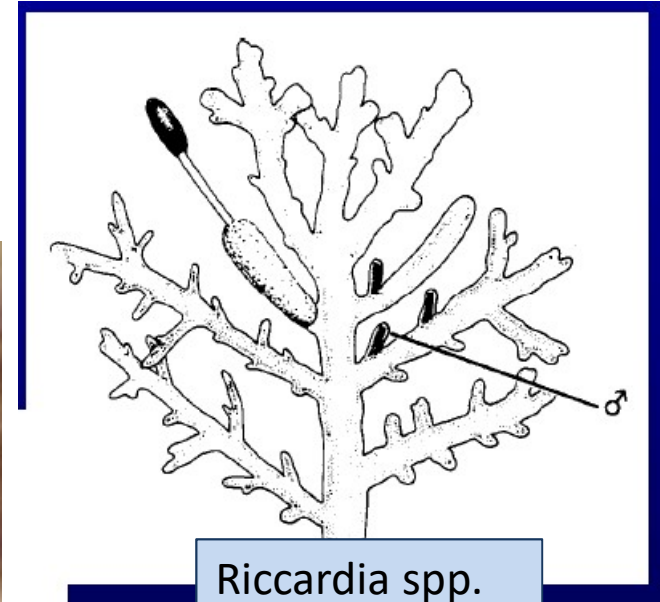

Red. Metzgeriales

- Frondozne i foliozne jetrenjače
- Perijant prisutan, sporogon uvijek na dršci.
- Uglavnom dvodome (izuzetak Riccardia)

Fossombrinia ssp.
anteridija

Riccardia spp.

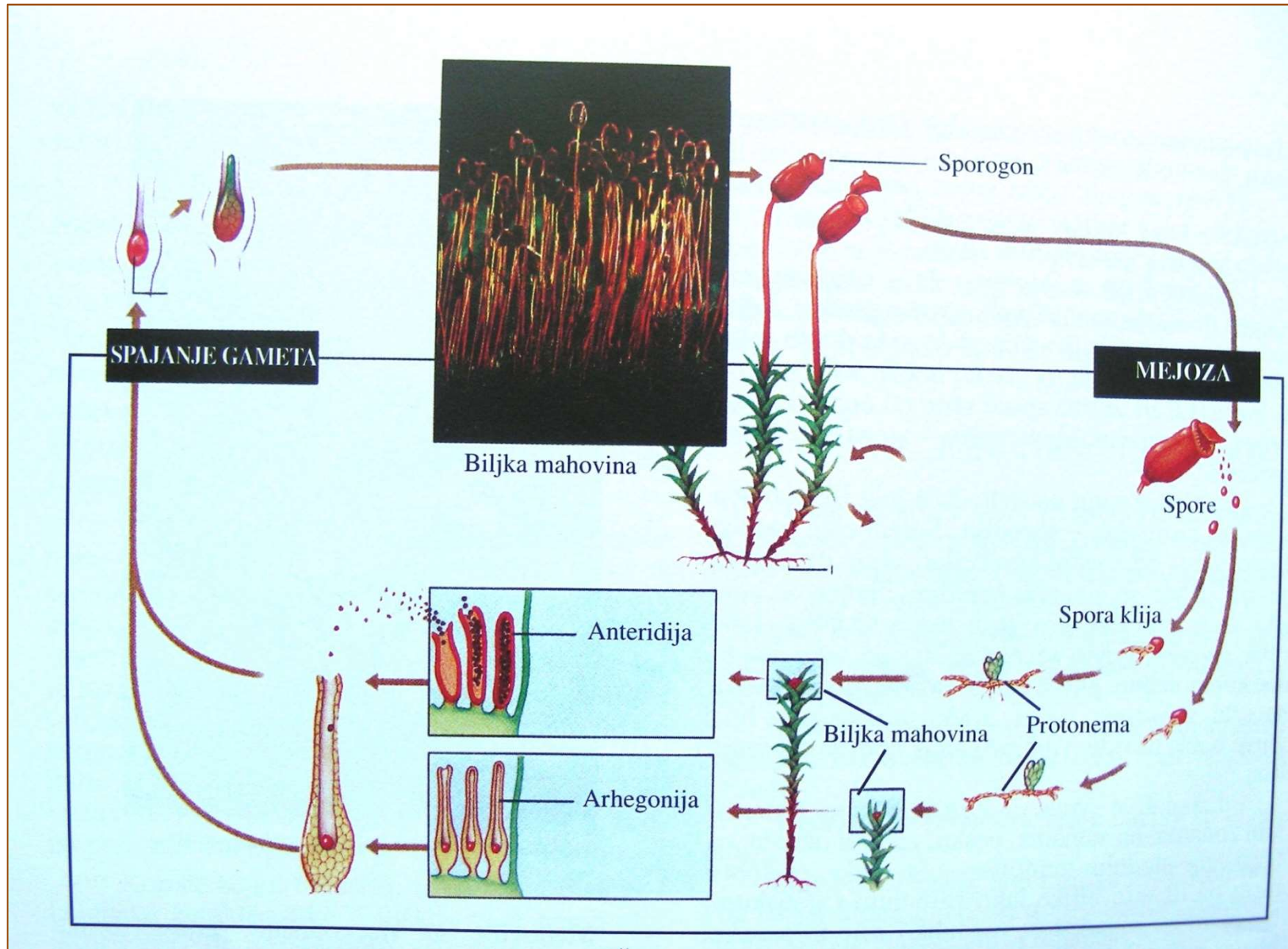

Pellia spp.

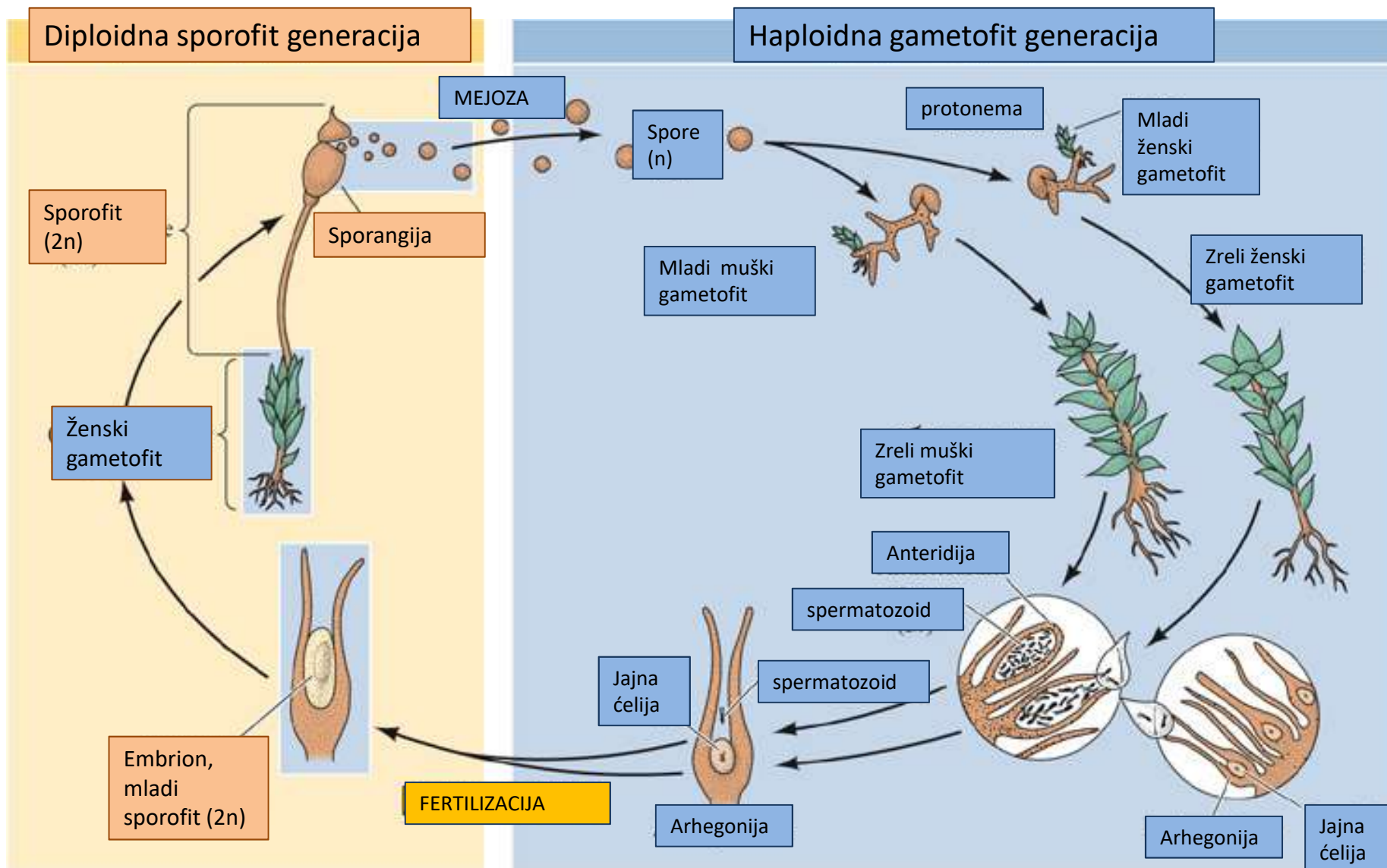
Bryidae

- O. Sphagnales
- O. Andraeales
- O. Polytrichales
- O. Buxmaumiales
- O. Dicranales
- O. Pottiales
- O. Bryales
- O. Hypnales.....

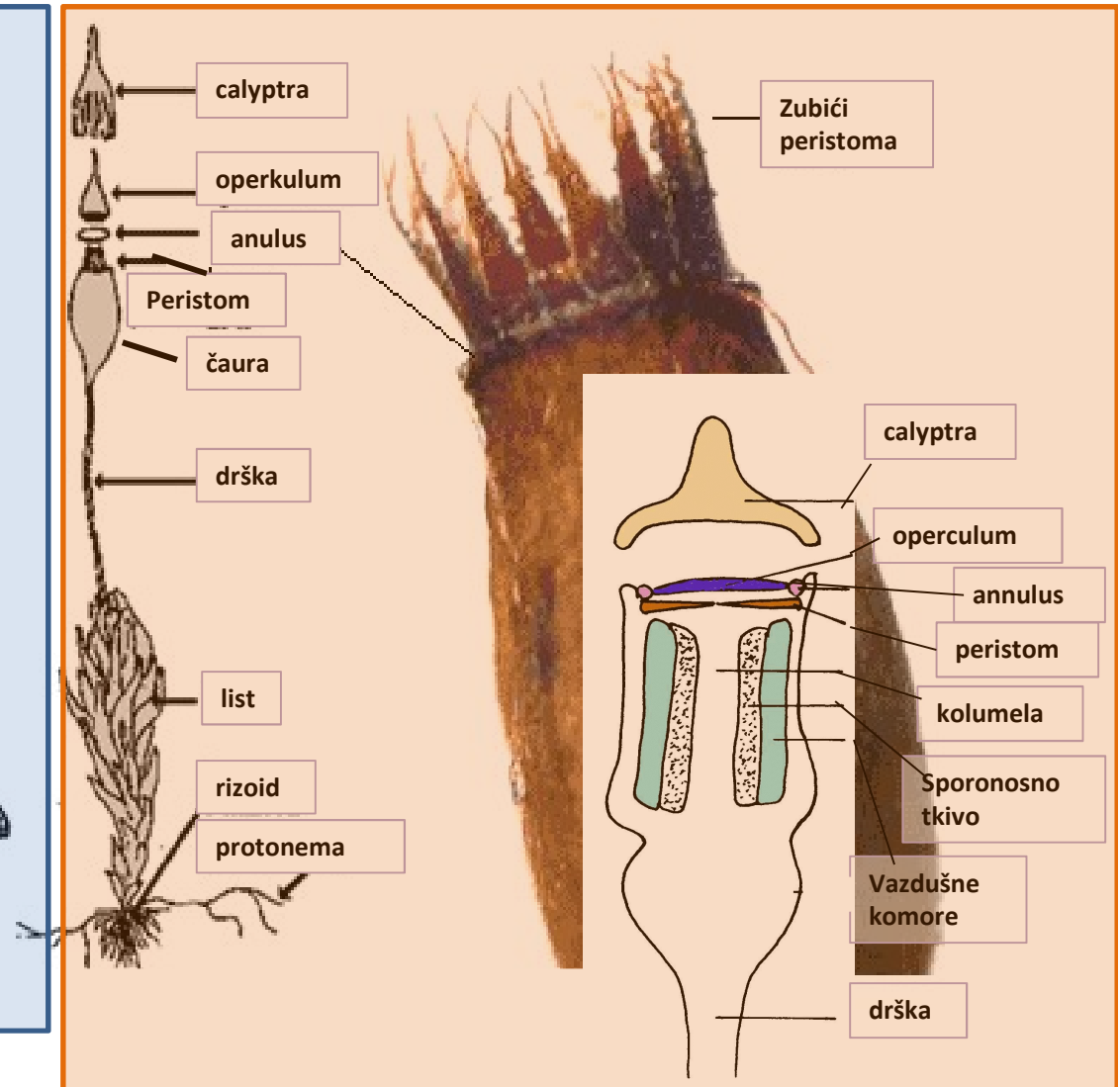
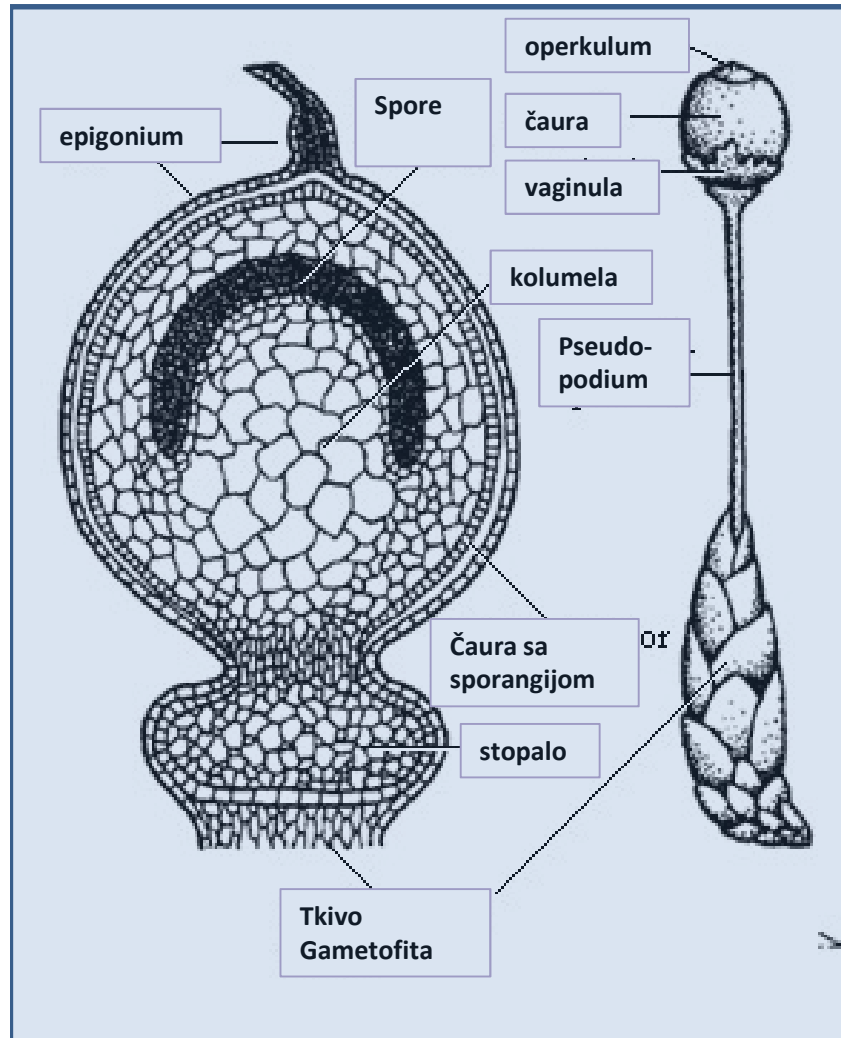
Opšti ciklus razvića pravih mahovina

Opšti ciklus razvića pravih mahovina- Bryopsida

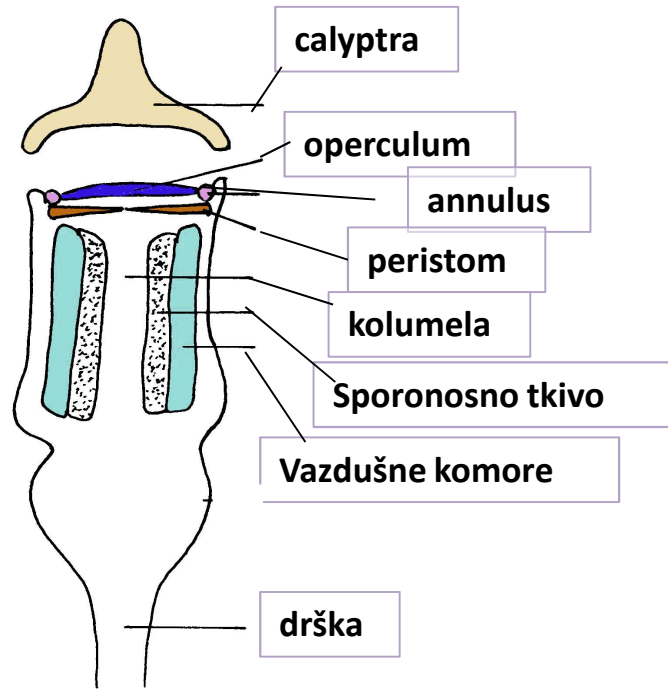

Izgled sporofita kod sfagnumskih mahovina i Polytrichuma

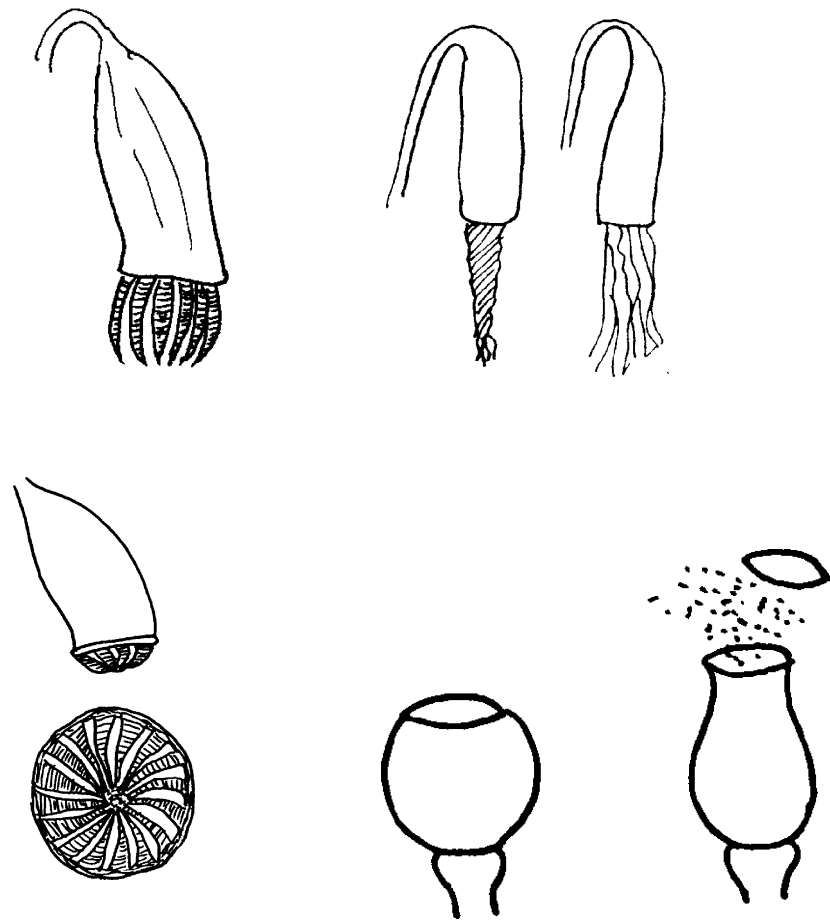

Opšta građa čaure

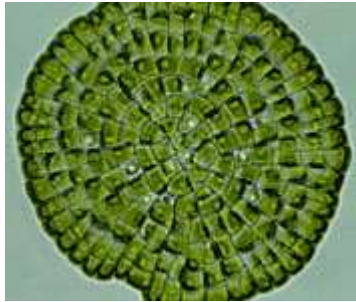

Tipovi peristoma

- Sphagnales- sfagnumske mahovine

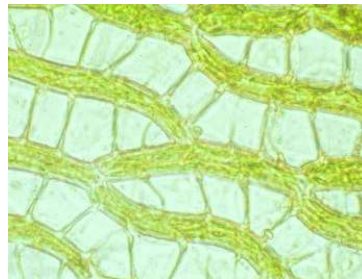
Protonema nije končasta, nego pločasta i liči algi Coelema.

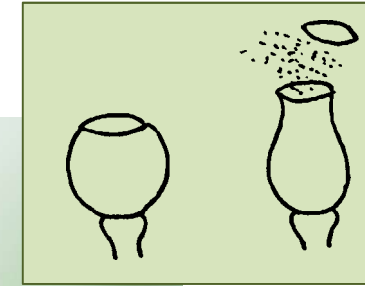
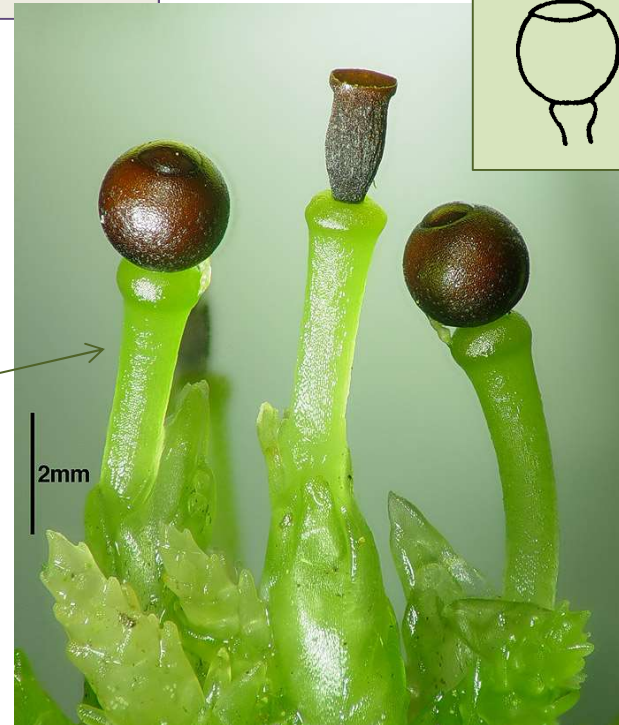
Pseudopodijum (n)

Gametofit nema rizoida!!!

Hidrocite ...

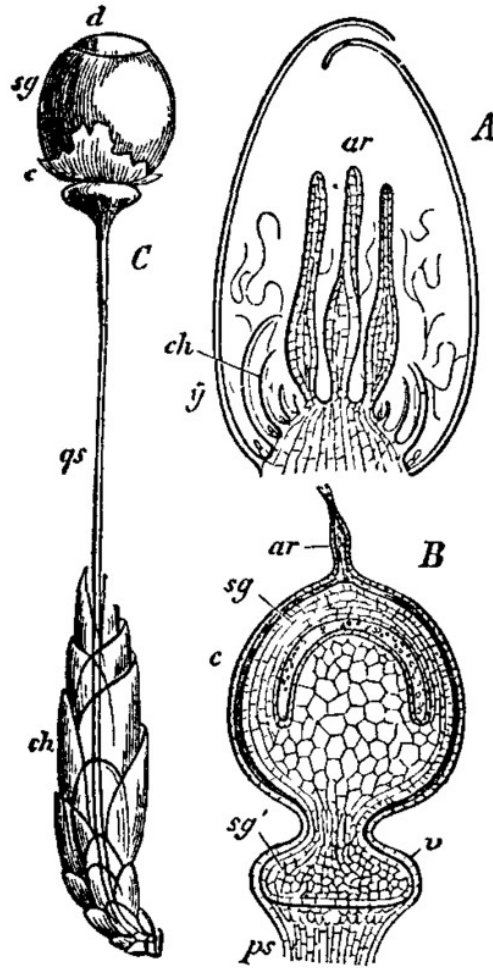
Sporogon nema dršku već se nalazi na pseudopodiji, koja predstavlja dio gametofita.

Spora nastaje od amfitecijuma!!!
Kod svih ostalih mahovina vodi porijeklo od endotecijuma.

Kaliptra je veoma kratkotrajna, peristom ne postoji, a spore se oslobađaju pucanjem čaure!!!

C- zrela sporangija *Sphagnum squarrosum* izdignuta na pseudopodijumu (qs), obavijenim listovima (ch); c- vaginula; sg.- kapsula d- operkulum.

A- presjek kroz arhegoniju
Ch- **perihecijalni listovi**
Ar- arhegonija
Y- gornji listovi

B- presjek kroz vršni dio sporogona sa arhegonijom
ps- pseudopodium
c- calyptra;
ar- vrat archegonije
sg'- stopalo
sg- kapsula

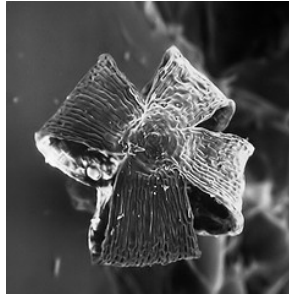
Perigonijalni listovi

- Gornji listovi koji obavijaju anteridiju

Rast Sphagnuma

O. Andreales

- Spora nastaju od endotecijuma, kao i kod svih ostalih pravih mahovina.
- Čelije protoneme su uglavnom dvoredne!!! Kod ostalih mahovima su jednoredne. U nepovoljnim uslovima prelazi u stanje mirovanja.
- Kaliptra kratkotrajna.
- Operkuluma nema, čaura se otvara uzdužno!!!

Andreaea rupestris

***Plagiomnium affine* (Bland.) T. Kop.**

Fam. Mniaceae

O. Bryales

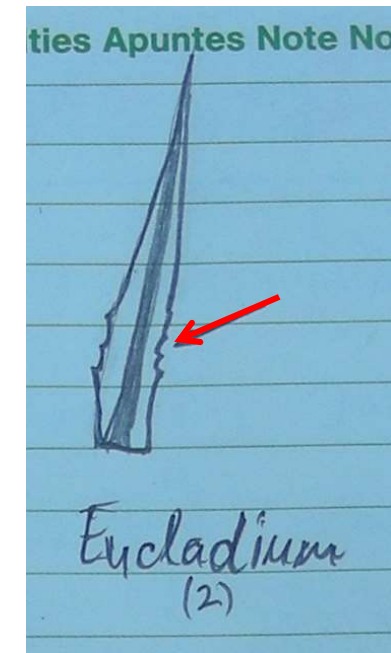

Mahovina sa poleglim i granatim kauloidom i krupnim, ravnim, ovalnim listovima. Rebro razvijeno, a rub listića testerast.

***Eucladium verticillatum* (L.) B.S. & G.**

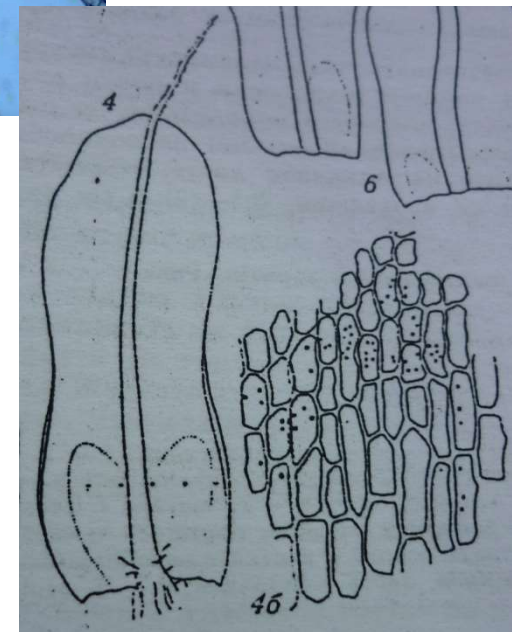
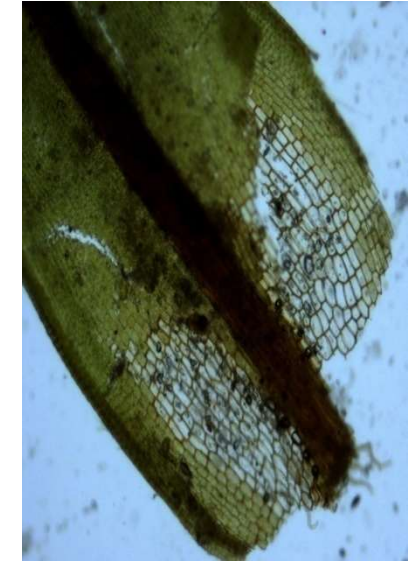
Fam. Pottiaceae

O. Pottiales

Izrazito gusto busenasta mahovina, sa uspravnim stabaocima. Listići su veoma tanki sa izraženim rebrom koje se završava u samom vrhu listića ili nekada čak izlazi iz njega u vidu malog vrška.

***Tortula ruralis* (Hedw.) Gaertn., Meyer & Scherb.**
Fam. Pottiaceae
O. Pottiales

Gusto busenasta vrsta. Listići su jezičasti, završavaju se dugim hijalnim vrškom. Rebro je jako dobro razvijeno i produžava se van listića u hijalini vršak.

***Scorpiurium circinatum* (Brid.) Fleisch. & Loeske**

Fam. Brachytheciaceae

O. Thuidales

Gusto busenasta mahovina, sa sabljasto povijenim stabaocima koji su gusto obrasli listovima. Listovi jajoliko-srcoliki, sa blago testerastim rubovima u gornjoj polovini. Rebro je veliko i zalazi do samog vrška.

***Brachythecium rutabulum* (Hedw.) B., S. & G.**

Fam. Brachytheciaceae

O. Thuidales

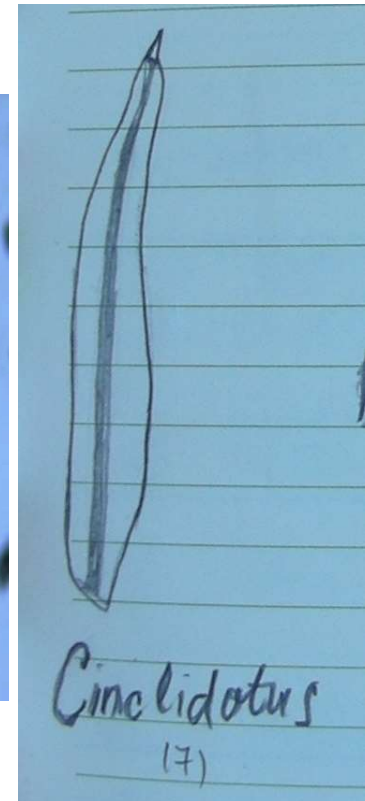

Busenovi sa ravnim ograncima, uglavnom svjetlo zeleni. Listići široko lancetast do ovalni, sa ušiljenim vrhom, cijelih ivica. Rebro seže do iznad polovine lista.

Cinclidotus aquaticus (Hedw.) B. & S.

Fam. Fontinalaceae

O. Hypnales

Vodena mahovina! Listići su lancetasti, rebro pri dnu nešto prošireno.

***Leptodon smithii* (Hedw.) Web. & Mohr.**

Fam. Neckeraceae

O. Hypnales

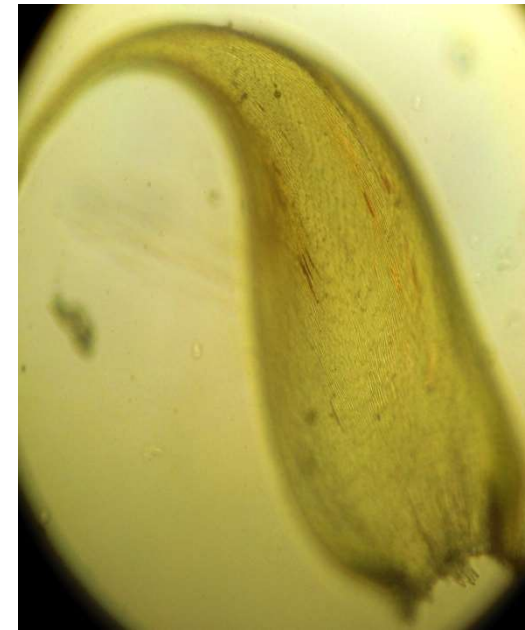
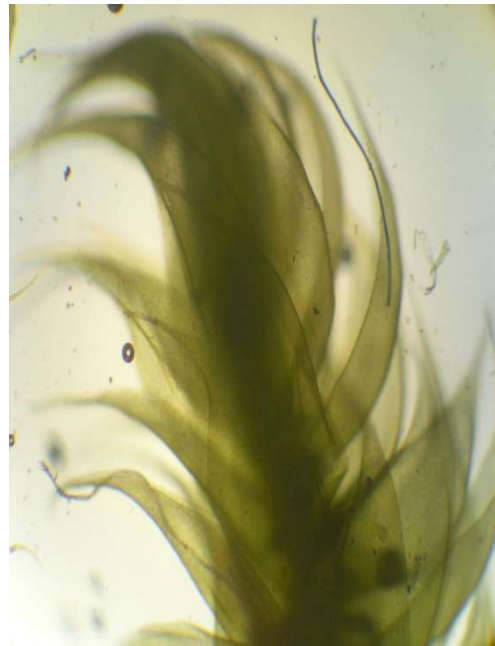

Grančice su gusto obrasle listovima, u suvom stanju su obično kovrdžave. Listići su okruglasto zaobljeni. Rebro postoji i završava se prije vrška listića.

***Hypnum cupressiforme* Hedw.**

Fam. Hypnaceae

O. Hypnales

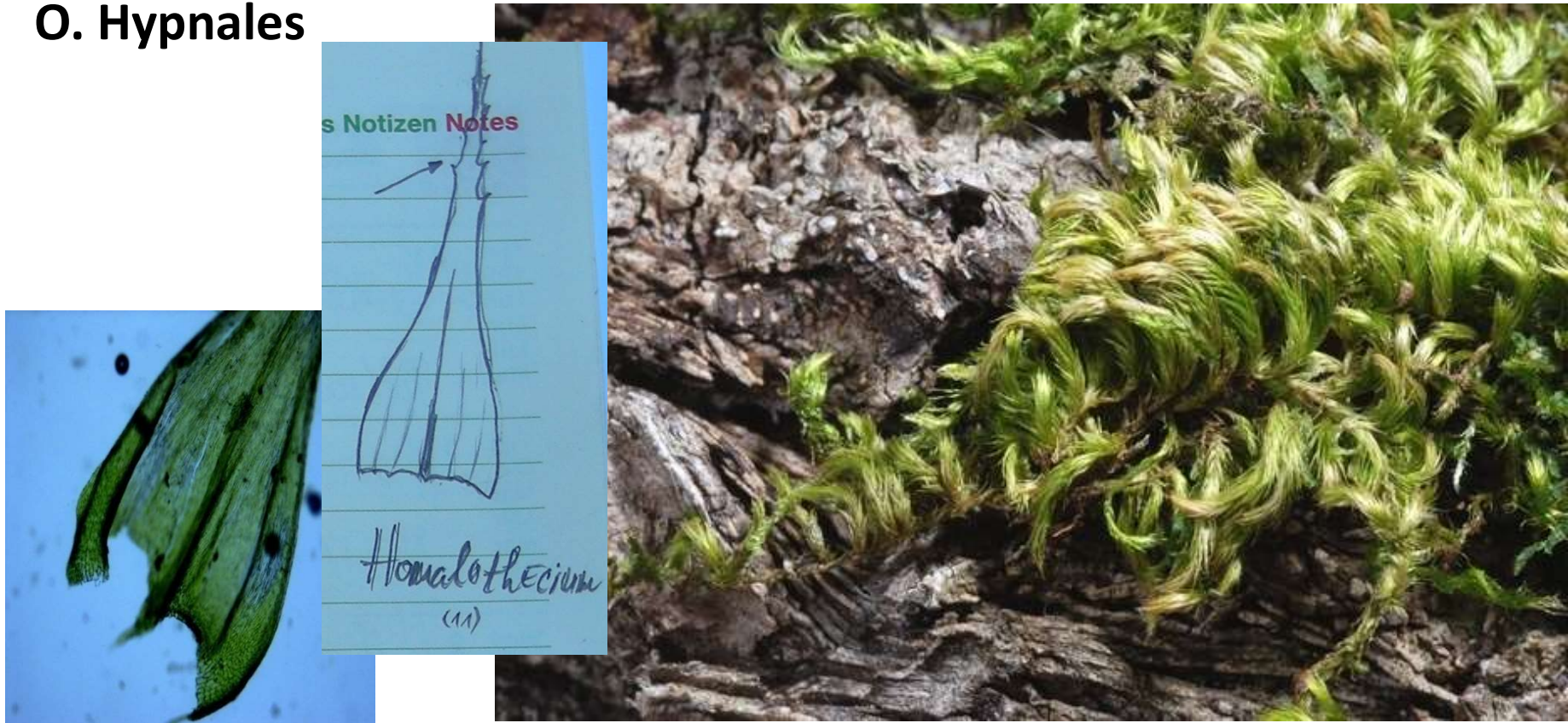

Busenasta mahovina sa sjajno zelenim talusom. Grane su gusto obrasle listićima. Listići su izduženi, sa srpasto povijenim vrškom.

Homalothecium lutescens (Hedw.) Robins

Fam. Hypnaceae

O. Hypnales

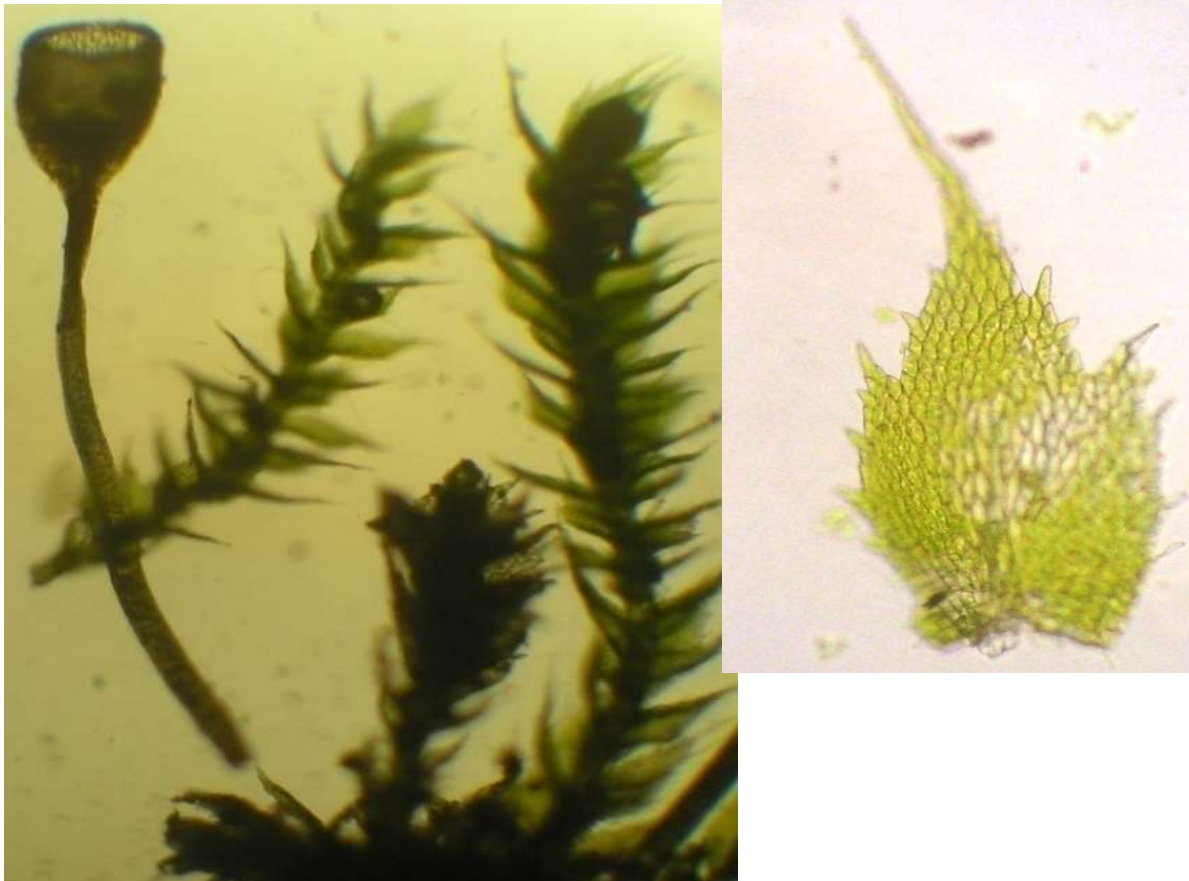

Busenovi sa savijenim ograncima. Listići pri osnovi sroliki, a od polovine suženi i produženi, blago pilasti. Rebro slabije razvijeno, zalazi samo malo iznad polovine lista.

Fabronia pussilla Radii

Fam. Fabroniaceae

O. Hypnales

Listići su obično jako nazubljeni, sa produženim vrškom. Rebro je slabo izraženo i kratko.